

ARAşTIRMA YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

ARAşTIRMA PROBLEMİNİN TANIMLANMASI

PROF. DR. DOĞAN NADİ LEBLEBİCİ

KAPSAM

ARAŞTIRMA PROBLEMİNİN TANIMLANMASI

ARAŞTIRMA PROBLEMİ NEDİR?

ARAŞTIRMA PROBLEMİNİN SEÇİMİ

ARAŞTIRMA PROBLEMİNİ TANIMLAMA İHTİYACI

PROBLEM TANIMLAMA TEKNİĞİ

ÖRNEKLER

SONUÇ

ARAşTIRMA PROBLEMİ NEDİR?

Araştırma sürecinde, ilk ve en önemli adım, bir araştırma problemi seçme ve uygun şekilde tanımlamadır. Bir araştırmacı bir problem bulmalı ve bu problemi araştırma için formüle etmelidir. Bir araştırmacı problemi doğru şekilde teşhis etmeden önce (kendisine sunulan veya kendisi tarafından gözlemlenen) tüm belirtileri incelemelidir. Bir problemi doğru tanımlamak için, bir araştırmacı şunu bilmelidir: Problem nedir?

ARAŞTIRMA PROBLEMİ NEDİR?

Araştırmacının hangisini tercih etmesi gerektiği, hangisinin daha doğru hareket biçimi olduğunu bulması gerekir. Bunun için araştırmacının durumdan şüphe duyması da gerekir. Bu nedenle, bir birey veya bir grup ile ilişkilendirilecek araştırma probleminin mevcudiyeti halinde hareket biçimlerinin ortaya çıkaracağı sonuç birden fazla olacaktır. Hangi hareket biçiminin daha iyi olduğu şüphelidir.

Bu durumda araştırma probleminin bileşenleri şunlar olacaktır.

1. Problemle ilişkilendirilecek kişi veya grup
2. Ulaşılması istenen amaç (yoksa problem de yoktur)
3. Amaca ulaşmak için izlenecek en az iki hareket biçimi (yoksa problem de yoktur)
4. Alternatiflerin seçiminde şüphe
5. Sorunun mevcut olduğu ortam

ARAşTIRMA PROBLEMİNİN SEÇİMİ

Araştırılmak istenen problem dikkatli seçilmelidir. Görev öyle görünmese bile zordur. Bu bağlamda bir araştırma rehberi yardımcı olabilir. Bununla birlikte, her araştırmacı, araştırma problemleri bir yerden ödünç alınamadığı için kendi problemini bulmalıdır. Araştırma problemi, araştırmacının kendi aklındaki tohumundan filizlenmelidir. Gözlerimizin gözlüğe ihtiyacı varsa, ihtiyacımız olan merceğin derecesine karar veren yalnız gözlükçü değildir. Biz de gördüğümüzü ve görmediğimizi söylemeli ve onunla işbirliği yaparak bizim için doğru dereceyi yazmasını sağlamalıyız. Bu nedenle, bir araştırma rehberi araştırmacının bir konu seçmesine yardımcı olabilir.

Bununla birlikte, araştırmacı tarafından bir araştırma problemi veya araştırma için bir konu seçiminde aşağıdaki noktalar önemlidir.

ARAşTIRMA PROBLEMİNİN SEÇİMİ

1. Çok fazla kullanılmış bir konu normal olarak seçilmemelidir, çünkü böyle bir durumda yeni bir şey ortaya koymak zor olacaktır.
2. Sonucu tartışmalı bir konu, ortalama bir araştırmacının tercihi olmamalıdır.
3. Çok dar veya çok belirsiz problemlerden kaçınılmalıdır.
4. Araştırma için seçilen konu, ilgili araştırma materyallerine veya araştırma kaynaklarına erişimin olduğu tanıdık ve uygulanabilir bir konu olmalıdır. Araştırma seçimi zordur. Bu nedenle, bir araştırmacının Üniversite’de araştırma yapan bir uzmana veya profesöre başvurması uygun olur. Konuyla ilgili mevcut literatürde yayınlanan makaleleri okuyabilir ve burada tartışılan teknik ve fikirlerin diğeri sorunların çözümüne nasıl uygulanabileceğini düşünebilir. Bir problemle ilgili aklındakileri başkalarıyla tartışabilir. Bu şekilde, araştırmacı bir problem seçiminde mümkün olan her türlü çabayı göstermelidir.

ARAşTIRMA PROBLEMİNİN SEÇİMİ

5. Konunun önemi, bir araştırmacının nitelikleri ve eğitimi, ilgili maliyetler, zaman faktörü, bir problem seçiminde göz önünde bulundurulması gereken diğer kriterlerdir. Başka bir deyişle, bir sorunun son seçimi yapılmadan önce, bir araştırmacı kendisine aşağıdaki soruları sormalıdır:

- Araştırmayı yürütmek için arka planı bakımından iyi donanımlı olup olmadığı?
- Çalışmanın karşılayabileceğı bütçe dahilinde olup olmadığı?
- Araştırmaya katılması gerekli katılımcılarla gerekli işbirliğinin sağlanıp sağlanmadığı?

Tüm bu soruların cevapları olumlu ise, çalışmanın uygulanabilir olduğu düşünülür.

6. Bir problemin seçiminden önce bir ön çalışma yapılmalıdır. Sorun, daha önce yapılmışa benzer bir araştırmanın yürütülmesi söz konusu ise bu gerekli olmayabilir. Ancak, araştırma alanı nispeten yeni olduğunda ve bir dizi gelişmiş teknik mevcut değilse, her zaman kısa bir fizibilite çalışması yapılmalıdır.

ARAşTIRMA PROBLEMİNİ TANIMLAMA İHTİYACI

Açıkça tanımlanmış bir problemin yarısı çözülmüş demektir. Bu ifade, bir araştırma probleminin tanımlanması gereğine işaretler. Araştırılacak problemin, ilgili verilerin alakasız olanlardan ayırt edilmesine yardımcı olacak şekilde açıkça tanımlanması gerekir. Doğru bir araştırma problemi tanımı, araştırmacının doğru yolda ilerlemesine izin verirken, kötü tanımlanmış bir problem araştırmacıya sıkıntılar yaşatabilir. Hangi veriler toplanacak? Hangi veri özellikleri önemlidir ve çalışılması gerekir? Hangi ilişkiler keşfedilecek gibi sorular araştırmanın açıkça tanımlanmasında önemlidir. Bunun yanında hangi teknikler kullanılacağı da önemlidir. Bu nedenle, bir araştırma problemini doğru bir şekilde tanımlamak, herhangi bir çalışma için bir önkoşuldur ve en büyük öneme sahip bir adımdır. Aslında, bir problemin formülasyonu genellikle çözümünden daha önemlidir. Sadece araştırma problemini detaylandırmak, araştırma tasarımını yürütebilmemiz ve araştırma yaparken içerilen tüm basamakları sorunsuz bir şekilde yürütebilmemiz için önemlidir.

PROBLEM TANIMLAMA TEKNİĞİ

Bir araştırma problemini açık ve sistematik biçimde tanımlamak oldukça önemlidir. Bunun için şu basamaklar izlenebilir:

1. Sorunun genel bir şekilde ifade edilmesi: Her şeyden önce, bir sorun pratik ya da bazı bilimsel ya da entelektüel çıkarlar göz önünde bulundurularak, genel olarak açık bir şekilde belirtilmelidir. Bu amaçla araştırmacı, problem tanımlamayı istediği konuya yoğunlaşmalıdır. Sosyal araştırma durumunda, bir alan gözlemi yapılması tavsiye edilir ve bu nedenle araştırmacı bir tür ön inceleme veya genellikle pilot anket olarak adlandırılan bir araştırma yapabilir. Daha sonra araştırmacı sorunu kendisi belirleyebilir veya bu görevin yerine getirilmesinde rehberin veya konunun uzmanının rehberliğini isteyebilir. Genellikle, rehber problemi genel terimlerle ortaya koyar ve problemi daraltmak ve operasyonel terimlerle ifade etmek araştırmacıya bağlıdır. Bir kurumsal yapı tarafından araştırma konusu için bir yönerge ortaya konulmuşsa, sorun bu yönergeye göre ifade edilebilir. Genel olarak ifade edilen problem, iyi düşünerek ve problemi yeniden düşünerek çözülmesi gereken çeşitli belirsizlikler içerebilir. Aynı zamanda, belirli bir çözümün uygulanabilirliği göz önünde bulundurulmalı ve sorun belirtilirken çözüm üzerinde de durulmalıdır.

PROBLEM TANIMLAMA TEKNİĞİ

2. Sorunun doğasını anlama: Sorunu tanımlamanın bir sonraki adımı, sorunun kökenini ve doğasını net bir şekilde anlamaktır. Sorunu anlamamanın en iyi yolu, sorunun başlangıçta nasıl ortaya çıktığını ve sorunla ilgili neyin amaçlandığını bulundugunu bulmak için ilk önce onu ortaya çıkaranlarla tartışmaktır. Araştırmacı sorunu kendisi ortaya koydu ise, sorunla ilgili genel bir açıklama yapmaya teşvik eden tüm noktaları bir kez daha göz önünde bulundurmalıdır. İlgili problemin niteliğini daha iyi anlamak için, ilgili problemi veya benzer diğer problemleri iyi bilenlerle tartışmaya girebilir. Araştırmacı aynı zamanda sorunun çalışıldığı ve anlaşıldığı ortamı da göz önünde bulundurmalıdır.

PROBLEM TANIMLAMA TEKNİĞİ

3. Mevcut literatür taraması: Eldeki problemle ilgili mevcut tüm literatür, araştırma probleminin tanımı yapılmadan önce mutlaka araştırılmalı ve incelenmelidir. Bu, araştırmacının alandaki teorik bilgiye hakim olması anlamına gelir. Araştırma problemi ile ilgili daha önce yapılmış olan araştırmaları gözden geçirmek için yeterli zaman ayrılması gerekir. Bu, araştırmaya uygun bilgileri toplamak açısından önemlidir. Hangi verilerin mevcut olduğunu bilmek çoğu zaman, sorunun yanı sıra kullanılabilecek olan tekniği daraltmaya hizmet eder. Bu aynı zamanda, araştırmacı teorilerde boşluklar olup olmadığını veya teorilerin birbiriyle tutarlı olup olmadığını bilinmesine yardımcı olacaktır. Bütün bunlar, araştırmacının, edindiği bilgi birikiminden yararlanarak yeni adımlar atmasını sağlayacaktır. Probleme ilişkin çalışmalar, araştırmada karşılaşılabilecek zorlukların tipini ve olası analitik eksiklikleri belirtmek için kullanılabilir. Bu tür çalışmalar zaman zaman mevcut soruna faydalı ve hatta yeni yaklaşımlar getirebilir.

PROBLEM TANIMLAMA TEKNİĞİ

4. Tartışmalar yoluyla fikirleri geliştirme: Bir soruna ilişkin tartışmalar genellikle yararlı bilgiler üretir. Böyle bir alıştırma ile çeşitli yeni fikirler geliştirilebilir. Bu nedenle, bir araştırmacı problemini meslektaşları ve aynı alanda ya da benzer problemler üzerinde çalışacak kadar yeterli deneyime sahip olan başkalarıyla tartışmalıdır. Bu genellikle bir deneyim araştırması olarak bilinir. Zengin deneyime sahip kişiler, araştırmacısını önerilen çalışmasının farklı yönleri üzerine aydınlatacak konumdadır ve önerileri ve yorumları genellikle araştırmacı için paha biçilmezdir. Alandaki belirli yönlerle olan dikkatini netleştirmesine yardımcı olur. Bu kişilerle tartışmalar sadece eldeki belirli sorunun formülasyonu ile sınırlı kalmamalı, aynı zamanda verilen probleme genel yaklaşım, kullanılabilecek teknikler, olası çözümler vb. konuları da içermelidir.

PROBLEM TANIMLAMA TEKNİĞİ

5. Araştırma problemini yeniden yazmak: Son olarak, araştırmacı, araştırma problemini çalışan bir önermeye dönüştürmek için yeniden yazmalıdır. Sorunun niteliği açıkça anlaşıldıktan sonra, (problemin üzerinde çalışılması gereken) çerçevesi tanımlanır, problem üzerine tartışmalar yapılır ve mevcut literatür araştırılarak ve incelenir. Böylece, problem analitik hale gelir ve operasyonel terimlerle ifade edilir. Yeniden yapılandırma yoluyla araştırmacı, araştırma problemini mümkün olduğu kadar spesifik terimlerle ortaya koyar, böylece araştırma operasyonel olarak uygulanabilir hale gelir ve bu hipotezlerinin geliştirilmesine yardımcı olabilir.

PROBLEM TANIMLAMA TEKNİĞİ

Yukarıda belirtilenlere ek olarak, bir araştırma problemini tanımlarken aşağıdaki noktalara da dikkat edilmelidir:

1. Problemin ifadesinde kullanılan özel anlamları olan teknik terimler ve kelimeler veya ifadeler açıkça tanımlanmalı, terminoloji ortaya konulmalıdır.
2. Araştırma problemine ilişkin temel varsayımlar açıkça belirtilmelidir.
3. Araştırmanın önemi anlatılmalıdır.
4. Araştırma süresinin uygunluğu ve mevcut veri kaynakları da sorunun tanımlanmasında araştırmacı tarafından dikkate alınmalıdır.
5. Bir araştırma probleminin tanımlanmasında araştırmanın kapsamı veya sorunun araştırılacağı sınırlar açıkça belirtilmelidir.

ÖRNEKLER

Türkiye’de ve dünyada motorlu araç vergisi neye göre belirleniyor?

Kripto para nedir?

Türk bürokrasisindeki büropatalojiler nelerdir?

1. Problemin bileşenleri: Hedef kitle, amaç, izlenecek yol, alternatiflerin seçiminde şüphe, sorunun araştırılacağı yer.
2. Araştırma kaynakları: Literatür taraması, gerekli finansman, süre, vb.
3. Araştırmanın terminolojisi: Kullanılan kavramların açıklanması.
4. Araştırmanın varsayımları: Araştırmada neleri ön kabul olarak ele almalıyız.

SONUÇ

Bir araştırma problemini tanımlama görevinin genellikle sıralı bir örüntü izlediğini söyleyerek bitirebiliriz - sorun genel bir şekilde ifade edilir, belirsizlikler çözülür, düşünme ve yeniden düşünme neticesinde problemin daha spesifik bir formülasyonu ortaya çıkar. Mevcut veri ve kaynaklar açısından gerçekçi olabileceği ve ayrıca analitik olarak anlamlı olacağı ortaya konulabilir. Tüm bunlar, sadece operasyonel bakış açısından anlamlı olmayan, aynı zamanda çalışma hipotezlerinin geliştirilmesi ve sorunun çözülmesi için yol haritasını ortaya koyabilecek derecede iyi tanımlanmış bir araştırma problemi anlamına gelir.